

Adolescència.Trencar la incomunicació

XXVI Seminari interdisciplinari

Barcelona, 19 de novembre 2007

«Educar en l'autonomia i la llibertat»

Jordi Riera i Romaní

Doctor en Pedagogia, vicerector de docència i convergència europea de la Universitat Ramon Llull

En primer lloc Jordi Riera va agrair la possibilitat de participar en aquest tipus de trobades que permeten la reflexió en comú. Després va situar el marc de la seva intervenció amb la pregunta per la societat que construïm, ja que aquest és el context en el qual viuen i “sobreviuen” els adolescents.

El doctor Riera va explicitar els seus dubtes respecte al que es pot interpretar per incomunicació. En primer lloc perquè, al seu parer, fa dècades que entorn a l'adolescència estan passant fenòmens i situacions que no responen al que els manuals denominen com etapa adolescent. S'ha dit d'ella que es tracta d'una etapa de crisi en la qual una persona passa de la infància a l'adulesa, es tractaria d'una etapa evolutiva de la maduració de la persona humana que posaria en crisi determinats principis per a poder esdevenir el subjecte adult amb personalitat pròpia i capacitat d'anàlisi crítica.

El Dr. Riera va explicar que li preocupa la definició evolucionista de l'adolescència com etapa de canvi per a arribar a l'adulesa perquè li sembla que actualment es tracta més aviat d'una etapa de trobada. Els nens veuen l'adolescència com un estat desitjable per a accedir a determinades coses, i per la seva banda, els adults la veuen com la possibilitat de no assumir la seva maduresa i responsabilitat en els reptes de la vida. Si això fos així, ja no hi hauria problema d'incomunicació entre persones en un mateix procés de maduració.

Els dubtes del doctor Riera són respecte a què entenem per adolescència i què entenem per comunicació, motiu pel qual va plantejar que per a parlar de “Trencar la incomunicació”, caldria replantejar el significat de comunicar, en aquest cas, entre adolescents i els seus companys, professors i família.

Si comunicar és una interacció humana i fecunda de reconeixement mutu i, per tant, de creixement, moltes d'aquestes possibles formes d'interacció no assumeixen avui el repte de la comunicació humana. Des d'aquest punt de vista caldria tancar aquesta aparent incomunicació. Si per contra, comunicar és qualsevol altra forma

de relació, llavors estaríem plens de comunicació i els nostres adolescents estarien “hipercomunicats”.

En el marc de la incomunicació entre adolescents i adults no està clar de què parlem perquè estem davant de processos d'infantilització dels adults i d'adultització dels nens. Això vol dir que els adults no assumeixen el seu rol com referent i persona amb experiència, com persona reflexiva, transformant-se en un adult que reclama.

Com a segon aspecte de la seva preocupació, Jordi Riera es va referir a com des de la funció educadora l'adult evita responsabilitzar-se, en molts casos, de la seva funció com a pare o mare. Per a il·lustrar aquest aspecte, va esmentar el programa de la Super Nanny, al·ludint a uns pares que en la seva funció com a tals han de ser reeducats.

Llavors, davant d'aquest escenari es produeixen algunes conseqüències: primer, la inviabilitat de comunicar pel canvi de rol i segon, la reducció dels espais informals de comunicació, tant en la família com a l'escola. Passa a l'institut perquè la tasca està molt estructurada i costa sortir d'aquesta formalitat; existeix certa rigidesa en la comunicació de l'aula que està intervinguda per la pregunta de tipus evaluativa per part del professor. La pregunta com a eina motor de la comunicació interpel·la massa respecte del judici evaluatiu.

En la família passa el mateix, però l'adult pot fer quelcom per reprendre certs espais de comunicació informal, parant esment a les peripècies de la pròpia família i no tant a la de les famílies de la televisió.

En tercer lloc, Riera va argumentar que en ocasions el remordiment per la incomoditat que produeix la falta de comunicació duu als pares a caure en l'hiperprotecció dels nens i adolescents.

En quart lloc, va plantejar la seva preocupació pels búnkers en els quals s'han transformat les habitacions dels adolescents, fins al punt, en ocasions, d'arribar a un paper d'anonimat en l'interior de les llars. A més, va apuntar Riera, l'equipament tecnològic d'aquestes habitacions és desconegut pels adults, fenomen que produeix un punt d'incomunicació entre ambdós.

Des d'aquesta perspectiva hauríem d'intentar evitar la bunkerització que aguditza l'aïllament dels adolescents en les seves habitacions. Existeix la responsabilitat adulta de l'exercici de l'autonomia i de la llibertat, d'educar en elles, i semblaria que en alguns aspectes s'ha abandonat aquest repte.

El doctor Riera va esmentar com a reptes menors el que els adolescents vegin a casa que els adults es comuniquen; assumir que educar en llibertat i autonomia suposa acceptar que s'equivocaran –des de la perspectiva d'adult– en diverses ocasions i que no per això cal decidir per ells; considerar també que cada adolescent es comunica en una freqüència diferent; aprendre a escoltar sense tenir preparat un discurs punitiu; vetllar per no convertir l'espai d'error comunicacional en un espai de culpabilització i, finalment, prendre la diferència de contextos com una oportunitat per a assumir les pròpies responsabilitats.

Resum de les ponències realitzat per l'equip de redacció de l'Àmbit Maria Corral